

УДК 340

Киришко Оксана,
аспірантка юридичного факультету
Волинського національного університету імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна
ksenia.v.law@gmail.com

ЗАСТОСУВАННЯ АДВОКАТОМ МЕТОДИК МЕДІАЦІЇ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

У сучасному світі медіація є дієвим інструментом вирішення конфліктних ситуацій майже в усіх сферах правовідносин. Все частіше в Україні конфліктуючі сторони починають використовувати процедуру медіації як альтернативу судового вирішення спорів, а адвокати починають використовувати техніки медіації під час здійснення своєї професійної діяльності.

Згідно Указу Президента України № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, на підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони України, відповідно до п. 20 ч. 1 ст. 106 Конституції України, Закону України «Про правовий режим воєнного стану» постановлено ввести в Україні воєнний стан після якого українці зіштовхнулись з новими викликами у зв'язку з чим у громадян збільшився запит на досудове врегулювання спору.

Термін «медіація» має походження від латинського слова *mediatio* (посередництво). У соціальній психології медіацію розуміють як специфічну форму регулювання спірних питань, конфліктів, узгодження інтересів; технологію вирішення конфлікту за участю нейтральної третьої сторони; певний підхід до розв'язання конфлікту, в якому нейтральна третя сторона забезпечує структурований процес, щоб допомогти конфліктуючим сторонам прийти до взаємно прийняттого вирішення спірних питань [1].

Медіація є чітко сформульованою процедурою та має, за визначенням В. Резнікової, чотири стадії [2, с. 12–13]:

1) попередня (вступна) стадія, що, своєю чергою, складається з таких етапів: підготовчого (на даному етапі медіатор здобуває довіру учасників, оцінює їх бажання до медіації, пояснює правила процедури, свою роль у цьому процесі) та етапу індивідуальних зустрічей (на даному кроці медіатор вивчає позиції учасників конфлікту і підтримує їх спілкування). На цій стадії встановлюється перший контакт медіатора зі сторонами, підписується згода сторін (для судової медіації) та/або контракт (для комерційної, позасудової медіації) на проведення медіації, роз'яснюється суть медіації, правила проведення відповідної процедури;

2) відкриваюча стадія (розвідка та збір інформації) (стадія містить у собі поступове налагодження прямого спілкування між сторонами, її етапами є пояснення сторін, а також виклад кожною зі сторін своєї думки у спорі, з'ясування причин виникнення конфлікту та мотивації сторін у спорі, уточнення позицій, поділ загальної суті конфлікту на окремі складники, підсумок). На цій стадії кожна зі сторін має можливість висказати свої бачення суті спору, а медіатор задає питання та сприяє з'ясуванню причин конфлікту, працює з емоціями сторін і після сумісного визначення тем переговорного процесу, серед них визначаються спільні чи протилежні, встановлюються пріоритетність тем, порядок їх опрацювання в процесі медіації;

3) середня стадія (розроблення шляхів рішень) – передбачає спільний пошук методів урегулювання конфлікту, а етапність цієї стадії полягає у визначенні першочергових питань, з'ясуванні невиявлених інтересів сторін, визначенні спільних засад та інтересів сторін у спорі, обговоренні й пошуку взаємоприйнятних способів вирішення спору, пошуку консенсусу. Це стадія, протягом якої відбувається «мозкова атака», сторони висловлюють та записують протягом відведеного медіатором часу будь-які ідеї, навіть, на перший погляд, неймовірні, які мають відношення до їх проблеми, після генерування варіантів рішень здійснюється сторонами їх групування відповідно до тем та груп інтересів;

4) заключна (вирішення спору між сторонами, укладення угоди, підведення підсумків). У разі знаходження спільних варіантів рішень сторони за домовленістю переходять до останньої стадії – складання угоди, яка готується виключно сторонами, містить взаємні зобов'язання та після її остаточного формулювання перевіряється на допустимість і можливість виконання та справедливість, підписується сторонами. Сторони оцінюють, чи співпадає отриманий результат з їхньою уявою про цінність і справедливість, оскільки це важливо для визначення їхньої здатності виконати спільно досягнуте, сформульоване, оформлене та підписане рішення. Добровільність виконання підписаної під час медіації угоди є гарантією її безумовного виконання.

Медіація – це процес вирішення конфлікту, у якому незалежна третя сторона, відома як медіатор, сприяє учасникам у досягненні взаємодосяжної угоди. Використання даних етапів адвокатами в своїй діяльності може призвести до повернення віри громадян в правову систему та забезпечує більшу кількість позитивно вирішених справ. Медіація є ефективним і мирним способом вирішення конфліктів у різних сферах, включаючи не лише сімейні, а й корпоративні спори.

Процедура медіації необхідна, коли:

- потрібно прийти до того чи іншого рішення в результаті переговорів і зафіксувати його документально;
- між сторонами є домовленості, котрі вони не можуть або не бажають розкривати третім особам (а тим паче в суді) і хочуть зберегти кон- фіденційність;
- роздратування та емоції конфлікуючих сторін перешкоджають ефективному спілкуванню сторін;
- сторони обмежені часовими межами й економлять кошти;
- сторони хочуть залишатися в партнерських або дружніх відносинах [3, с. 108].

Адвокати можуть брати участь у медіації на всіх етапах її проведення та консультувати сторони з питань, пов'язаних з предметом спору. На сьогодні відмінною особливістю медіації є структурованість процедури проведення переговорів, тобто існує чітка

послідовність кроків, якими медіатор має провести сторони. У різних країнах, різних школах по-різному називають ці кроки — стадії, фази, етапи, однак незалежно від назви та кількості кроків алгоритм проведення переговорів завжди є однаковим. Застосування адвокатами методик медіації у своїй діяльності допоможе збільшити кількість вирішених спорів за допомогою досудового врегулювання спору, так як це може зберегти клієнту час, кошти, нервові клітини. Обов'язком адвоката при наданні правової (правничої) допомоги клієнту є донести клієнту всі можливі шляхи руху до поставленої клієнтом мети, включаючи будь-які альтернативні способи вирішення спору.

Правила адвокатської етики також передбачено, що адвокат за можливості сприяє досудовому та позасудовому порядкам урегулювання спорів між клієнтом та іншими особами [4, с. 108].

На сьогодні процедура медіації є структурованою і слідує поступовими етапами, кожен з яких допомагає ефективно вирішити спір сторонам медіації тому існує необхідність запровадження медіації в діяльності адвоката, а також запровадження обов'язкового курсу для ефективної імплементації медіації в діяльність адвокатів.

Список використаних джерел:

1. Белінська О. В. Медіація – альтернативне вирішення спорів. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2011. № 1(5). С. 158–172. URL: http://vru.gov.ua/Docs/visnik05_12.pdf.
2. Резнікова В. Медіація (посередництво) як спосіб вирішення господарських спорів. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2012. № 90. С. 10–15. URL: http://papers.univ.kiev.ua/1/jurydychni_nauky/articles/reznikova-v-mediation-intermediation-as-a-method-of-solving-economic-disputes_19538.pdf.
3. Конфліктологія: навч. посіб. / П.С. Прибутько та ін. К: КНТ, 2010. 136 с.
4. Правила адвокатської етики. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17>